

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Naturvårds- och fiskeenheten
Johan Jannert

Skötselplan
2003-08-15

Diarienummer
511-2310-99

Sida
1(11)

Skötselplan för naturreservatet Ströms- holm i Falköpings kommun

Foto: Johan Jannert 1998-11-25

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1. Syfte	3
2. Beskrivning av området.....	3
2.1 Administrativa data	3
2.2 Topografi och läge.....	4
2.3 Geologi och hydrologi.....	4
2.4 Kulturhistorik och markanvändning.....	4
2.5 Vegetation, flora och fauna	5
2.6 Friluftsliv	7
2.7 Bebyggelse och anläggningar.....	7
3 Mark och vegetationsvård.....	7
3.1 Övergripande mål med skötseln av reservatet.....	7
3.2 Generella riktlinjer och åtgärder.....	8
3.3 Beskrivning av skötselområden.....	8
4 Friluftsliv.....	9
4.1 Övergripande mål	9
4.2 Information och anläggningar	9
5 Gränsmarkering.....	9
6 Uppföljning	9
6.1 Uppföljning av skötselåtgärder	9
6.2 Uppföljning av bevarandemål	10
6.3 Revidering av skötselplanen.....	10
7 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning.....	10
8 Referenser	11

BILAGOR

- bilaga 3.1** Skötselplanekarta 1:5 000
bilaga 3.2 Karta över indelning i Natura 2000-habitat

1. Syfte

Syftet med reservatet är att:

- ?? för framtiden bevara och utveckla en naturvetenskapligt värdefull lövskog i anslutning till rinnande vatten.
- ?? bevara och utveckla förutsättningarna för en rik flora och fauna.
- ?? följa upp åtaganden som följer av medlemskapet i den europeiska unionen. Delar av naturreservatet har godkänts av regeringen att ingå i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000.

Syftet skall tryggas genom att:

- ?? skogen i huvudsak lämnas till fri utveckling.

2. Beskrivning av området

2.1 Administrativa data

Objektnamn:	Strömsholm
Skyddsform:	Naturreservat
Natura 2000-beteckning:	SE0540218
Län:	Västra Götaland
Kommun:	Falköping
Församling:	Hällestad, Floby
Karta:	Topografisk karta: 7D NV Ekonomisk karta: 073 80
Lägesbeskrivning:	Knappt 3 km SV Floby
Fastigheter:	Långås 1:13, Naturvårdsverket Vistaholm 1:3, Jerker Löfgren
Naturvårdsförvaltare:	Länsstyrelsen i Västra Götaland
Areal:	14,8 ha

Markslag

Areal (ha)

Skogsmark	14,1	
varav lövskog		14,1
Övrig mark	0,7	

<i>Naturtyp/vegetationstyp</i>	<i>Areal (ha)</i>
Klibbalkärr	4,4
Klibbalskog av översilningstyp	7,4
Sekundär lövskog, friska och torra typer	1,2
Igenväxt äng/hagmark av lind-ektyp	1,1
Övrig mark	0,7

Inom naturreservatet förekommande naturtyper/vegetationstyper enligt Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker.

<i>Natura 2000-habitat</i>	<i>Areal (ha)</i>	<i>Prioriterat habitat</i>
Lövsumpskogar av fennoskandisk typ (SF), 9080	4,4	Ja
Alluviala lövskogar som tidvis är över-svämmede, 91E0	7,4	Ja

Summa 11,8

Inom naturreservatet förekommande Natura 2000-habitat enligt Natura 2000-systemet (Naturvårdsverket 1997).

2.2 Topografi och läge

Naturreservatet Strömsholm ligger vid gårdarna Strömsholm och Vistaholm, ca 1,5 mil väster om Falköping och knappt 3 km sydväst om Floby.

I norr gränsar reservatet till åker- och betesmarker på Vistaholm och i söder till lövskog och igenväxande åkermarker. I väster går gränsen vid Strömsholms gårdsbebyggelse. Lidan rinner genom reservatet. Reservatet ligger ca 175 meter över havet.

2.3 Geologi och hydrologi

Berggrunden utgörs av gnejs och i anslutning till reservatet är landskapet flackt och småkulligt. Lidan, som är ett av Skaraborgs största vattendrag, rinner genom reservatet och delar det i två delar. Ca 500 m på var sida av Lidan finns strandskog med stark påverkan från vattnet. Inom reservatet finns flera mer eller mindre tillfälliga biflöden till Lidan. Hela området är mycket blött och vegetationstyperna utgörs bl.a. av klibbalkärr och lövsumpskogar. Genom naturreservatet strömmar Lidans vatten kraftigt.

2.4 Kulturrestrik och markanvändning

Hela reservatet består av olika typer av lövskog där inget skogsbruk bedrivs. Tidigare har markerna varit trädbärande betesmarker och slåtterängar (enligt ekonomiska kartan från 1877-82) som har fått växa igen till lövskog. I den norra delen upphörde betet för ca 20 år sedan. Södra delen har varit utan

bete under längre tid. Söder om Lidan finns stenmurar i lövskogen. I övrigt finns stenmurar i gränsen mellan lövskog och åker.

Söder om Lidan, vid Strömsholms gård, har det legat ett spinneri men det finns i stort sett inga spår kvar av det.

Inom reservatet finns inga registrerade fornlämningar.

2.5 Vegetation, flora och fauna

Naturreseptatet består huvudsakligen av sumpskogar där ask, klibbal och gråal dominerar. Genom området rinner Lidan, som så här nära källflödena är relativt liten.

Klibbalkärr

Det finns klibbalkärr i två områden, ett på vardera sidan av Lidan. Träden är klena till medelgrova och på en del alar finns det socklar. Inslaget av björk är ställvis ganska stort. I den sydvästra delen har det vuxit upp tätt med viden på de fuktiga gräsmarkerna. På ett torrare markområde i sydöst finns en granbestånd.

Igenväxt äng/hagmark av lind-ektyp

Norr om Lidan finns ett område som var mer öppet och hade en tydlig betespåverkan för c a 20 år sedan. I den västra delen finns mycket hassel och en del ask. I öster dominerar klibbal på den delvis ganska fuktiga marken. Inslag finns även av björk, rönn och gran. Gamla vidkroniga ekar påminner om att landskapet har varit mer öppet. Ekarna börjar bli ganska trängda av andra träd och stammarna skuggas och några solälskande lavar finns inte. Däremot finns det rikligt med skuggälskande signalarten rostfläck *Arthonia vinosa*.

Klibbalskog av översilningstyp

I anslutning till Lidan finns en lövsumpskog som domineras av ask med stort inslag av klibbal samt gråal och även andra träslag i mindre mängd. Söder om Lidans huvudfåra bildas en ö mellan huvudfåra och en bifåra. Träden är av varierande ålder och grovlek, allt ifrån klena till grova dimensioner. I buskskiktet finns ett stort inslag av hassel speciellt söder om Lidan. I den västra delen växer det tätt med hägg. Norr om Lidan finns det enstaka vidkroniga ekar.

Förekomsten av död ved är god, både klen och grov. Det finns även god tillgång på hasselled. Tillgången på ved är bättre söder än norr om Lidan.

Epifytfloran är påverkad av den fuktiga och skuggiga miljön och mossfloran är rik. På trädstammarna växer det rikligt med signalarterna fjällmossa *Antitrichia curtipendula*, platt fjädermossa *Neckera complanata* och trubbfjädermossa *Homalia trichomanoides*. På marken växer det rutbålsmossa *Co-*

nocephalum conicum och skogshakmossa *Rhytidiadelphus subpinnatus* bland annat.

Sekundär lövskog, friska och torra typer

I reservatets sydligaste del finns gammal inägomark som har vuxit igen med asp m m. En del asp har blivit ganska grov, men de hyser ingen anmärkningsvärd epifytflora.

Högörtsängar

Träd- och buskskiktet är bitvis ganska tätt men framförallt i de östra delarna är skogen glesare och i gläntorna finns högörtsvegetation. Kärlväxtvegetationen är frodig med bland annat älgört, kärrfibbla, lundelm, brännässla och smörboll.

Strömmande åsträcka

Lidan som rinner genom objektet sätter sin prägel på området. I hela sträckningen genom reservatet är ån strömmande med kortare lugnflytande partier. Forsärla, strömstare, häger och näktergal har observerats. Forsärla har häckat vid Vistaholm (norr om reservatet).

Övrig mark

Inom reservatet finns två gläntor, en norr om Lidan och en söder om. I den norra dominerar rörflen med ett stort inslag av älgört. I den södra är det också gräsen som dominerar med där växer främst grenrör med inslag av rörflen, vasstarr och gul svärdsilja. I sydost står en mindre grandunge.

Art	Kategori	Naturtyp (se bil 3.3)	Frekvens	Datum	Källa
Kärlväxter					
Brudborste, <i>Cirsium helenoides</i>	S2	3		2000	HG
Bäckbräsmå, <i>Cardamine amara</i>	S2	3		2000	HG
Desmeknopp, <i>Adoxa moschatellina</i>	S2	3	2	1996	NBI
Kärrfibbla, <i>Crepis praemorsa</i>	S3	1, 2 & 3		2000	HG
Lundelm, <i>Elymus caninus</i>	S2	3	3	1996	NBI
Ormbär, <i>Paris quadrifolia</i>	S1	3		2000	HG
Rankstarr, <i>Carex elongata</i>	S2	3		2000	HG
Smörboll, <i>Trollius europaeus</i>		3		2000	HG
Vattenblink, <i>Hottonia palustris</i>		3		2000	HG
Mossor					
Blåmossa, <i>Leucobryum glaucum</i>	S1	1		2003	JJ
Blåsflikmossa, <i>Lejeunea cavifolia</i>	S2	3	1	1994	BJ
Fällmossa, <i>Antitrichia curtipendula</i>	S2	3	2	1996	NBI
Guldlocksmossa, <i>Homalothecium sericeum</i>	S1	3	2	1996	NBI
Klippfrullania, <i>Frullania tamarisci</i>	S2	3	2	1996	NBI
Krusig ulota, <i>Ulotia crispa</i>	S1	2 & 3		2000	HG
Kruskalkmossa, <i>Tortella tortuosa</i>	S2	3	1	1996	NBI
Kvarnbäckmossa, <i>Hygrohypnum luridum</i>		I vatten- draget		2000	HG
Långflikmossa, <i>Nowellia curvifolia</i>	S2	2	1	2003	JJ
Piskbaronmossa, <i>Anomodon attenuatus</i>	S2	3	2	1996	NBI

Platt fjädermossa, <i>Neckera complanata</i>	S2	3	2	1996	NBI
Rutlungmossa, <i>Conocephalum conicum</i>	S2	3	2	1996	NBI
Skogshakmossa, <i>Rhytidiadelphus sub-pinnatus</i>	S2	3	1	1996	NBI
Stenporella, <i>Porella cordeana</i>	S2	3		1994	BJ
Trubbfjädermossa, <i>Homalia trichomanoides</i>	S2	3	3	2003	JJ
Vågig sidenmossa, <i>Plagiothecium undulatum</i>	S2	3		1994	BJ
Västlig hakmossa, <i>Rhytidiadelphus loreus</i>	S3	3		2000	HG
Lavar					
<i>Chrysothrix candelaris</i>		3		2000	HG
Blekspikar, <i>Sclerophora spp</i>	S3	3	1	1996	NBI
Dvärgtufs, <i>Leptogium teretiusculum</i>	S2	3		2000	HG
Grå vårtlav, <i>Acrocordia gemmata</i>	S1	3	2	1996	NBI
Lönnlav, <i>Bacidia rubella</i>	S1	3		2000	HG
Rostfläck, <i>Arthonia vinosa</i>	S2	2 & 3		2000	HG
Traslav, <i>Leptogium lichenoides</i>	S2	3	1	1996	NBI
Fåglar					
Häger		Födosöker		2003	JJ
Strömstare		Födosöker			
Forsärla		Födosöker			
Näktergal		Sjungande			

Tabell över artförekomst av rödlistade arter (ej sekretessbelagda), signalarter och Natura 2000-arter, d.v.s ej fullständig förteckning över noterade arter.

Kategori anges för:

- 1) rödlistade arter (Artdatabanken 2000): (RE) försvunnen, (CR) akut hotad, (EN) starkt hotad, (VU) sårbar, (NT) missgynnad,
- 2) signalarter (Skogsstyrelsen 2000, 1994): (S1) lågt signalvärde, (S2) medelgott signalvärde, (S3) högt signalvärde,
- 3) arter i habitat- och fågeldirektivet anges (EU),

Frekvens: förekomst (1) enstaka, (2) måttlig, (3) riklig. Kan även anges mer noggrant om uppgift finns.

Källa: BJ – Bertil Jannert, HG – Helena Gralén, JJ – Johan Jannert, NBI - nyckelbiotopsinventeringen,

2.6 Friluftsliv

Naturreseptatet har stor betydelse för växter och djur knutna till, lövskog och rinnande vatten. Området är dock relativt otillgängligt för det rörliga friluftslivet. För närvarande finns det ingen ambition att förbättra tillgängligheten genom att anlägga exempelvis ett stigsystem.

2.7 Bebyggelse och anläggningar

Inom reservatet finns ingen bebyggelse och inga anläggningar.

3 Mark och vegetationsvård

3.1 Övergripande mål med skötseln av reservatet

Det övergripande målet med naturreseptatet är att bevara en värdefull lövsumpskogsmiljö i anslutning till ett vattendrag. Kvalitetsmålet är att bevara

och utveckla en lövsumpskog med ädellövträd och hassel samt klibbalkärr med grova alar. Mängden död ved i olika dimensioner ska öka. En artrik flora som är typisk för respektive naturtyp ska gynnas. Antalet signal- och rödlistade arter bör öka på sikt.

3.2 Generella riktlinjer och åtgärder

Hela naturreservatet med dess olika lövskogsmiljöer och vattenrikedom ska lämnas för fri utveckling, med undantag av att viss röjning av gran bör utföras. Inga skogliga och andra åtgärder får utföras i området. Områdets hydrologi får inte ändras.

3.3 Beskrivning av skötselområden

Inom reservatet finns endast ett skötselområde.

Skötselområde 1

Naturtyp: Se sidan 4.

Natura 2000-habitat: Se sidan 4.

Areal: 14,8 ha

Beskrivning: Utmed Lidan, på båda sidor om ån, finns sumpskog som domineras av ask med stort inslag av klibbal och gråal. Längre från ån finns alkärr och aspskog på gammal inägomark. Buskskiktet domineras av hassel och hägg. Många av träden är gamla och grova. Norr om Lidan står ett tiotal grova ekar, som tidigare stått öppet. Tillgången på död ved är god. Ett flertal signalarter av kärlväxter, mossor och lavar har noterats.

I anslutning till Lidan har det häckat forsärla och även strömstare förekommer.

Bevarandemål: Lövskogen skall i stort sett utvecklas fritt. Granandelen får inte överstiga 5 %. Lövskogen skall bestå av klibbalkärr och lövsumpskog med ädellövträd och hassel. Ekarna norr om Lidan, som tidigare stått öppet, skall vara väl framröjda. I hela naturreservatet skall det finnas en god tillgång på död ved av olika dimensioner. Kärlväxt-, moss-, lav- och svampfloran, som är typisk för respektive vegetationstyp, skall vara rik. Antalet signal- och rödlistade arter ska öka.

Engångsåtgärder: Framröjning av ca 10 grova ekar norr om Lidan.

Underhållsåtgärder: Rökning av granplantor vid behov. Vid behov skall ekarna norr om Lidan röjas fram. Området norr om Lidan får betas.

4 Friluftsliv

4.1 Övergripande mål

Syftena med reservatet är främst naturvetenskapliga. Endast gränsmarkeringar, en informationstavla och möjlighet att parkera skall ordnas. Inga stigar eller andra anordningar skall anläggas i naturreservatet.

4.2 Information och anläggningar

Bevarandemål: Väl underhållen informationstavla. Om behov av parkeringsplats uppstår finns möjlighet att anlägga en sådan i anslutning till informationstavlan.

Engångsåtgärder: En informationstavla skall sättas upp på den plats som är markerad på karta i bilaga 3.1. Tavlan skall utföras enligt svensk standard och naturvårdsverkets anvisningar. Den skall innehålla karta över reservatet samt beskriva dess syfte, bevarandevärden och gällande föreskrifter för allmänheten. Vid behov anlägga en parkeringsplats för 2-3 bilar.

Underhållsåtgärder: Informationsanläggningar skall ses till regelbundet och underhållas vid behov av naturvårdsförvaltaren.

5 Gränsmarkering

Gränsmarkering skall utföras enligt naturvårdsverkets anvisningar.

6 Uppföljning

En dokumentation av skötselåtgärder och deras effekt på flora och fauna är nödvändig för att se om den föreslagna skötselplanen följs och om målsättningen med naturreservatet uppfylls av de genomförda åtgärderna. Skötselplanen bör revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Naturvårdsförvaltaren ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

6.1 Uppföljning av skötselåtgärder

Skötselåtgärder som utförs i reservatet ska dokumenteras av den som utför åtgärden. Av dokumentationen ska framgå:

- ?? åtgärd,
- ?? plats (skötselområde),
- ?? kostnad,

?? tidpunkt,
?? utförare.

6.2 Uppföljning av bevarandemål

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs.

En grundlig dokumentation av kärlväxt- och kryptogamfloran (mossor, lavar, svampar) är inte gjord och bör komma till stånd för att kunna göra en uppföljning av områdets kvalitetsmål i framtiden. Denna dokumentation görs av en kärlväxt- och kryptogamkunnig person och bör innehålla uppgift om förekomst av signal- och rödlistade arter för respektive vegetationstyp. Kartor med inprickade förekomster för vissa utvalda arter bör utgöra komplement till artlistorna.

En okulär besiktning görs vart 10:e år för att uppskatta en eventuell förekomst av granplantor. Vid behov röjs granplantorna bort.

6.3 Revidering av skötselplanen

Skötselplanen gäller tills vidare och revideras då uppföljningen indikerar att behov finns. Länsstyrelsen ansvarar för att dokumentationen utförs och utvärderas.

7 Sammanfattning av planerad naturvårdsförvaltning

Hela naturvårdsförvaltningen för naturreservatet Strömsholm bekostas av staten.

En sammanfattning och prioritetsordning på planerad tillsyn och uppföljning av bevarandemålen redovisas i tabell 3.

Gränsmarkeringar ska sättas upp runt naturreservatet samt en skylt vid gränsen. Tillsynen av skylten är av hög prioritet. Det är också av hög prioritet att eventuella granplantor röjs bort. Det är av högsta prioritet att de grova ekarna norr om Lidan röjs fram.

Det är av hög prioritet att en grundinventering av kärlväxter och kryptogamer görs för att få kunskap om vilka naturvärden reservatet hyser och för att kunna följa områdets kvalitetsmål i fråga om förekomst av signal- och rödlistade arter.

Skötselåtgärd / uppföljning	Skötselomr.	När / intervall	Prioritet
Gränsmarkering		1 gång	1
Informationsskylt		1 gång	1
P-plats		1 gång	3
Tillsyn: allmän		Årligen	2
Tillsyn: skog och borttagande av granplantor		Vart 10:e år	2
Röjning runt ekar	Norr om Lidan	Vart 10:e år	1
Uppföljning: kryptogaminventering		Vart 30:e år	2

Tabell över prioritering av föreslagna skötselåtgärder och uppföljning, intervall för genomförande och prioriteringsgrad på åtgärden: (1) Högsta prioritet; (2) Hög prioritet; (3) Lägre prioritet.

8 Referenser

- Cederberg, B., Löfroth, M. 2000. *Svenska djur och växter i det europeiska nätverket Natura 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- ELK AB. 1996: *Recipientkontroll för Lidan – Nossans vattenvårdsförbund*. Årssammanställning 1996. Lidan – Nossans vattenvårdsförbund.
- Fritzon, J., Karlsson, U., Hägnander, H. 1994: *Forsärla Strömstare Kungsfiskare 1992-93*. Meddelande 17/94.
- Gärdenfors, U. (ed.) 2000. *Rödlistade arter i Sverige 2000*. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
- Länsstyrelsen i Skaraborgs län. 1984: *Naturvårdsprogram för Skaraborgs län*. Meddelande 9/84.
- Naturvårdsverket. 1997. *Svenska naturtyper i det europeiska nätverket Natura 2000*.
- Naturvårdsverket 1998. *Bedömningsgrunder för miljö kvalitet - skogslandskapet*. NV Rapport 4917.
- Naturvårdsverket. 2000. *Sydsvenska lövskogar och andra lövbärande marker*. NV Rapport 5081.
- Nitare, J. (red.) 2000. *Signalarter – indikatorarter på skyddsvärd skog – flora över kryptogamer*. Skogsstyrelsen, Jönköping.
- Skogsstyrelsen. 1995. *Instruktion för Datainsamling vid inventering av nyckelbiotoper*. Jönköping.
- Skogsvårdsstyrelsen Västra Götaland. 1996. *Nyckelbiotopinventering i Falköpings kommun*.
- Sundh, L. 1998: *Inventering av ett urval värdefulla lövskogar i Falköpings kommun*. Stencil. Falköpings kommun.
- Sundh, L. 1999: *Biologisk mångfald i Lidan och Nossans vattensystem*. Lidan – Nossans vattenvårdsförbund – specialprojekt 1999.
- Västergötlands flora. *Databasuppgifter på kärlväxtförekomster*.